

Bemutatkozott a Mazsihisz Szeretetszolgálat

Radnóti Zoltán rabbi szubjektív beszámolója

Blaha Lujza tér.
2016. 10. 16.
Érdekes dátum.

Am a számok ritmusa mögött szomorú nap rejtezik el: ez az „élelmezés és a szegénység elleni küzdelem világnapja”.

Már kora reggel bálákban áll az étel.

Hogy adhassuk.

Hogy segíthessünk.

Hogy ehessenek, akik ritkábban esznek, mint mi.

Pontosan tudjuk, hogy ez csak pillanatnyi fény sok-sok ember számára, ám mégis jobb, mint az állandó éjszötét.

A jótékonyági napot az „Étel az Életért” program keretében a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége szervezi.

„Glatt kóser” étel mindenkinek. Felvállaljuk.

Ott a Mazsihisz Szeretetszolgálat is. Először a Hitközség története során.

5777. tiszi hónap 14.

Telihold a 28 napos, lunaris nap-tárrendszerben, szukkot ünnep előestéjén vagyunk.

Szukkot a sátrak bibliai ünnepe, emlékezés a vándorlás negyven esztendejére.

Szukkot a jom kippur (enges-

nek és jöhetnek az életben zordabb napok, amikor a kényelmes házból kilépve, be kell lépni a „való világba”, és szembesülni kell mindazzal, ami minket körbevesz, még ha olyannyira rideg is, mint maga a valóság. A tórai parancs fekete-fehér: „Lakjál kint egy hétig a természetben!”

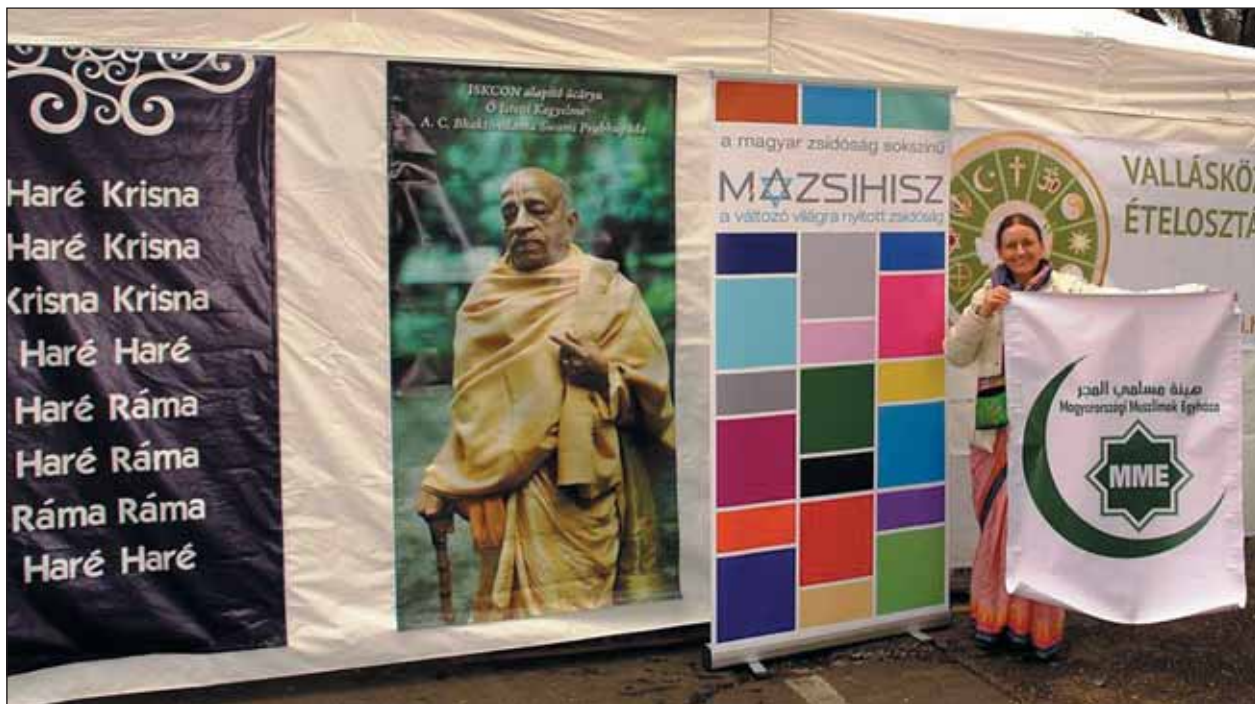
Október 16. és tiszi 14.

Néhány órával állunk szukkot ünnep beköszönté előtt, és ezen az „ünnepi előestén” – egy közös nagy

iratot, és azon viccelődünk, hogy ez most „hálál” vagy/és „kóser”.

Ahogy közeledünk 11 órához, a kezdéshez, egymás után jönnek gyerekek a Scheiber-iskolából és a rabbiképzőből.

A Mazsihisz 10 önkéntessel számolt, és már negyvennél tartunk. Gyorsan megbeszéltük egymással, hogy sorokat cserélünk, mint a jéghegyben, ám rögtön látszik, senki sem akarja átadni a helyét a mögötte topogónak.

telő nap) melletti másik tórai ünnep, amit a keresztény liturgia nem integrált a saját ünnepe körébe.

Bonyolult eszmerendszere van és sokszoros szimbolikája.

Egyik oldalról – a talmudi hagyomány szerint – szukkot ünnepén a zsidó nép a jeruzsálemi Szentélyben a világ minden népéért, szám szerint hetvenért, mutatótt be áldozatot, ezzel is közelebb hozva a messiási időket és aktívan cselekedve a világ még jobbá tételének elvéért, a „tükun olám”-ért.

Másrészt szukkot ünnepe azt mutatja be a világnak, hogy létez-

sátor alatt – együtt vacogunk a muszlim egyházzal, a Krisna-tudatú hívőkkel, a Buddhista Misszióval, a Szim Salom reformzsidó közösséggel és még néhány civil szervezettel.

Közel állunk egymáshoz.

Közösen próbálunk tenni egy picit jobb világot.

18 éve vagyok rabbi, és ilyen élményem még nem volt.

Bernadett és Feri, a két szervező (elnézést, de nem tudom a krisnás mozgalmi nevüket) sürög és forog, szervezi a berendezést, a lepakolást, az arrébb húzást, a felpolcolást, a kirakodást, az összerendezést és mindent.

Sulok Zoltánnal (Magyarországi Muszlimok Egyháza) közösen nézük az üdítőitalon lévő perzsa fel-

Türelmetlenül vár mindenki, hogy ott lehessen. Lelkesedve segítünk.

Gyerekek állnak be osztani. Szülők magyarázzák el nekik, mi is az a szegénység.

Liza elsírja magát.

Pálok Péter (Mahadzsan dász) főszervező ül a főszektor mellett.

Tolókokcsiban.

Szomorúan. Bár tudom, lelke boldog, hiszen segíthet.

Már egy órája zajlik az ételosztás.

2-3 óra alatt mintegy 1800 adag hidegcsomag és meleg étel kerül kiosztásra.

Sorban állás és türelem – mindkét oldalon.

És ekkor történt meg az a néhány perces kis történet, ami miatt ezt a cikket megírom.

A tűz martalékává vált tóratekercek temetése 2016. november 6-án, vasárnap, 11 órakor lesz a Kozma utcai sírkertben. Beszédet mond: Frölich Róbert országos főrabbi és Kardos Péter zuglói főrabbi. A gyászimákat Kardos László kántor énekli.

Tűz pusztított a zuglói zsinagógában

Tűz ütött ki szimchát torá éjjelén a zuglói zsinagógában. Személyi sérülés nem történt, az épület azonban súlyosan megrongálódott, és a zsinagóga tóraszekrénye, benne mindhárom tóra, táleszek, imakönyvek is elégték.

A Mazsihisz minden szükséges segítséget megad, hogy a zuglói közösség minél előbb újra használatba vehesse a zsinagógát, hogy a súlyos tűzkárokat szenvedett épület ismét a helyi hitélet központjaként működhessen.

A tűz kialakulásának okát egyelőre nem tisztázták, a vizsgálatok után derül ki, hogy mi okozhatta. Jelenleg úgy tűnik, hogy elektromos meghibásodás és nem külső körülmény hatására csaptak fel a lángok.

Adományait a Budapesti Zsidó Hitközség Zuglói körzet OTP banknál vezetett 11784009-20207852 számú számlájára ajánlhatják fel. Kérjük, hogy a Közlemény rovatba írják be: adomány.

IBAN: HU1117840092020785200000000

SWIFT: OTPVHUB

A Thököly úti villát a 20. század elején építettek át ortodox jellegű zsinagógának. A főváros legnagyobb kerületének öt zsinagógájából ez az egy maradt fenn, amely egyúttal az ország „legnagyobb mártírelméküve”, mivel a holokauszt idején a szemben lévő nyilasházból ide kísérték át az elfogott, megkínzott zsidókat, és a pincében, illetve a templomhelyiségben tarkón lőtték őket.

A zuglói egy hatalmas hagyományokkal és történelmi múlttal rendelkező zsinagóga, amelynek imakönyvei, valamint tóratekercei is felbecsülhetetlen eszmei értékkel bírtak. A tűz nem csupán a papírt, de a benne lévő valamennyi tanítást és a pergamenekben rejtőző múltat is elpusztította.

A zsidó összefogás nem mindennapi példáját tanúsították közösségeink, rabbijaink, magánemberek, felajánlva tevékeny segítségüket, illetve anyagi hozzájárulásukat a zsinagóga újjáépítéséhez.

Yossi Amrani, Izrael új magyarországi nagykövete a követség és kormány nevében segítséget ajánlott fel Kardos Péter főrabbinak és a zuglói közösségnek, amit az érintettek ezúton is hálásan köszönnék.

Odajött hozzám férjével és 4 éves gyermekükkel, Benivel a Scheiber Sándor-iskola egyik osztályfőnöke.

Modern ortodox módon élő zsidó házaspár, több évtizedes barátaim.

In media res, az anyuka elmondja nekem, hogy Beni elhozta a saját kis cedáká-perselyét, hogy odaadja a spórolt pénzét nekem, azon vegyünk még ennivalót a szegényeknek.

Bárkinek, vallástól, hittől függetlenül.

És a kisfiú kezében ott volt a Thomas gőzmozdonyos kis persely, telve apróval.

Leguggoltam, és azt mondtam a kisfiúnak, hogy ne is nekem adja oda azt a kis pénzt, hanem menjünk oda a szervezőhöz, mutatkozunk be, és neki adja oda.

Odasétáltunk Pálok Péterhez. Szerintem ő „félelmetes” látvány lehet egy kisgyereknek.

Nagydarab ember, és még kopasz is. Festék van a homlokán. Furcsa fekete-fehér ruhában ül egy még furcsább kerekesszékekben.

Elmesélem Beninek, hogy ez az a bácsi, aki itt mindent megszervezett.

Kinyitottuk a kis perselyt.

Szép lassan kivettük a csörgő fémpénzeket, több mint ezer forintot.

Egyenként rakosgatta bele egy műanyag pohárba, és odaadta a bácsinak.

A bácsi nagyon megköszönte.

Ennyi a történet.

Nem több és nem kevesebb.

Ezt hívja a zsidó vallásfilozófia „Kidus Hásém”-nek, azaz az Isteni Név nyilvános megszentelésének.

Kidus Hásém, amikor egy nem zsidó ember a saját értelmével is megtapasztalja, hogy a zsidó hagyomány milyen csodás alapelveket tanít a kisgyermekeknek és persze a felnőtteknek.

És természetesen nemcsak a külvilág felé kell megmutatni az Örökkévaló parancsolatainak tökéletességét, hanem akár saját népünk irányába is!

Hiszen amikor egy zsidó ember látja, hogy a saját hite és vallása milyen emberi értékeket képvisel immáron 4 évezrede, akkor legyen méltán büszke arra, hogy hová is tartozik, öntudatosan vállalja fel, hogy mit is örökölt meg őseitől, és magabiztosan érezze, hogy mely úton is kell neki járnia – a sajátján.

Ez a „Kidus Hásém”, amit most egy négyéves kisgyermek tanított meg nekünk!

Fotók: Szentgyörgyi Ákos, Nagy Ákos

VALLÁSI ROVAT

Az eljövendő világ – zsidó, keresztény és ateista szemszögből

„Ez a világ előcsarnokhoz hasonlít az eljövendő világ előtt. Készítsd elő magadat az előcsarnokban, hogy beléphess a palotába!” (Pirké Ávot 4:21) A zsidóság egyik fontos alapköve az eljövendő világba vetett hitünk. Eközben sokan azt hiszik, hogy a zsidóság csak ezzel a világgal foglalkozik, nagyon gyakorlatias, az elvont filozófiai fogalmak helyett a cselekedetekre összpontosít (ahogyan erről már korábban írtunk), szemben a kereszténységgel, amelyben a mennyországi üdvösségnek sokkal jelentősebb szerepe van. A Meszilát Jesárim, a zsidó lelki fejlődés egyik klasszikus útmutatója ezzel szemben már az első fejezetében egyértelművé teszi, hogy az eljövendő világra való készülődés a zsidó vallásos élet legfontosabb eleme.

Hogyan készülünk az eljövendő világra, ha nem tudunk róla szinte semmit? Figyelemreméltó, hogy a Tóra egyáltalán nem tesz nyilvánvaló említést semmiféle túlvilágról, halál utáni életéről, párját ritkítva ezzel minden vallásalapító szent könyv között. A Meszilát Jesárim leírja, hogy minden, ami csak ezen a világon van, azért van, hogy a túlvilági teljességünk eszköze legyen. Tehát a Tóra azt írja le, hogy mit kell tennünk itt a túlvilági létezésünkért, nem pedig azt, hogy részleteiben hogyan néz ki és hogyan működik az ottani élet.

„Minden zsidónak van része az eljövendő világban” (Misna, Szánhedrin 10:1). Ha részünk van benne, akkor miért kell a Tóra, hogy leírja, hogyan jussunk el oda? Hosszú az út, ami ebből a világból az eljövendő világba vezet. Az egész életünk útja erről szól. Az ottlétünk minősége sem kétséyles. Nem az a kérdés, hogy a mennyországba vagy a pokolba jutunk el. A kérdés az, hogy ha véget érnek evilági teendőink, és a lelkiünk nem fejlődik már tovább, hanem megmarad annak, amivé vált, és ebben az állapotunkban kell hogy örökké létezzünk, akkor számunkra az mennyire lesz élvezetes, vagy – amitől Isten óvjon – az ellenkezője.

Ha jó emberként végezzük, aki törődik másokkal, önzetlen adakozó, bölcs, türelmes, akkor ezzel a személyiséggel létezni örök időnkig maga az üdvösség. Viszont egy haragos, gőgös, lusta emberre, aki egész evilági életében csak a saját önző vágyai kielégítése után szaladt, kellemetlen élmény vár az örökkévalóságban. Mindennek tetejébe ezen a világon a felejtésre való képességünket ajándékba kapjuk, így nem kell minden egyes pillanatban minden ballépésünkre visszaemlékeznünk. Ez azonban megszűnik, ha levetjük a földi testünket magunkról, és egyszerre előttünk lesz minden jó és rossz cselekedetünk, minden hatásával, ahogyan a saját lelkünket formáltuk.

Ez az eljövendő világról alkotott képünk alapjaiban különböztet meg a minket körülvevő világnézetektől: az ateizmustól nyilvánvalóan, de még a túlvilágban hívő kereszténységtől is. Ez határozza meg mindennapijainkat, ezért igyekezzünk minden cselekedetünkkel minél tökéletesebb módon élni itt, mert tudjuk, hogy létezik az „igazság világa” (olám háemet), ahol pontosan annak fognak majd tartani, amik valójában vagyunk. Az ateizmus fókuszja ez a világ. Minden erőfeszítés célja az, hogy megteremtjük a nyugalomhoz szükséges anyagi jólétet. Különösen élesen hasított belém ez a felismerés, amikor megláttam egy cikket arról, hogyan befolyásolja a személyiségünk az általunk írt zenét. Éppen ezért – javasolja a cikk szerzője – érdemes finomítanunk a személyiségünket, mert ezáltal sokkal sikeresebb zene szerzésére leszünk képesek. Micsoda feje tetejére állított gondolkodás! A cél az evilági siker, a sikeres zene alkotása, a dicsőség és a pénz. Ezen „szent” cél elérése érdekében egy ateista ember akár arra is hajlandó, hogy a személyiségén finomítson. A vallásos hozzáállás ennek éppen az ellenkezője: a zenénket, dicsőséget, anyagi javainkat nem viszzük magunkkal a sírba, viszont a lelkiünk, személyiségünket, megszerzett jó és rossz tulajdonságainkat igen. Minden evilági dolog fontosságát, így a zenéét is, az adja meg, hogy mennyiben tud ehhez hozzájárulni. Ha a zenét fel tudjuk használni esz-

közé ebből a fejlődési folyamatban, az jelenti az igazi, hosszan tartó sikert, az eljövendő világban is.

Mind ezek alapján az is világos, hogyan tér el a kereszténység túlvilágképétől a miénk. A kereszténység szerint az egész üdvösség egyetlen ponton áll vagy bukik: hogy elfogadjuk-e megváltónak az ő vallásuk alapítóját. Ennek felel meg az ő túlviláguk is: akik elfogadják, azokra örök üdvösség és minden jó vár a mennyországban, akik elutasítják, azokra örökké tartó szenvedés a pokolban. Ez legalábbis következetes: ugyanaz az egydimenziós kiértékelés vonatkozik az evilági cselekedetekre, mint a túlvilági jutalomra. Ez a hit kényelmesebb a miénkénél, mert aki ezt az egy lépést meglépi, annak a továbbiakban nem kell aggódnia lelki üdvéért. Végeredményben azonban ők emiatt ezt a világot sokkal hiányosabb lélekkel hagyják el, így hosszú távon kellemetlen meglepetés vár rájuk. Ezzel szemben a zsidó ember élete folyamatos utazás, fejlődés, és a Teremtője minden egyes cselekedetének súlyát fontosnak tartja.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

Programajánlat

NOVEMBER

Herman Klub
(1075 Bp., Síp u. 12.)

10. (csütörtök) 14.30: Oszvald Marika, az Operettszínház művésznője ad műsort az operett világából.

Budai Mivce Klub
(II. Frankel Leó út 49.)

5. (szombat) 18.00: Hová lett a tavalyi hó? Kabaré. Az előadás merít Karinthy Frigyes, Szép Ernő, Darvas Szilárd, Vadnai László, Szilágyi György írásaiból és megzenésített verseiből. Szereplők: Masa Anita, Zsolnai Júlia, Garai Róbert, Kertész Péter, Masa Tamás. Zongorán kíséri: Csányi Sándor, a Sabbathsong együttes billentyűse.

6. (vasárnap): Kirándulás Tokaj-Hegyalja zsidó emlékeinek nyomában. 13. (vasárnap) 19.00: Dr. Kamarás Péter Ügyvédnél vagyok! Jogi fogások és melléfogások című könyvének bemutatója. Dr. Kamarás Péter egy évtizedig dolgozott ügyészként, több mint két évtizede ügyvédként gyakorolja hivatását. Beszélgetőtársa: Sólyom Gábor.

27. (vasárnap) 18.00: Örökzöld dallamok, csevegés, tánc, ismerkedési lehetőség kávé, tea mellett. A zongoránál: Neumann Nándor.

December 3. (szombat) 18.00: Vendégünk Vásáry Tamás, a világot járt Kossuth-díjas zongoraművész, karmester. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró.

Allandó programunk:

Csütörtökönként 18.00 órától a Frankel Baráti Kör találkozója.

Generációk Klubja
(Hunyadi tér 3. 1. emelet)

7.: Vendégünk Deák Gábor.

14.: Mozgástér – hogy sok-sok mindenre sor kerülhessen címmel Fináli Gábor rabbi helyettes tart előadást.

21.: „Csakis aktuális dolgokról” Breuer Péter Közép-Kelet-szakértővel.

28.: Örökzöld dallamok, a zongoránál Fűzy Gábor.

E hónapban torna technikai okok miatt még nem lesz.

Kívételként kérem, hogy a délután 3-tól kezdődő hétfői előadások napján délelőtt fél 10 és 13.30 között hívják Hajdú Mariannt a 342-5322-es zsinagógai telefonszámon, ugyanis elvileg bármikor elkezdődhet a körzet nagyszabású általános felújítása!

Körzeti kitekintő

Szeged

Ros hasáná első napját 120-an köszöntötték a rekonstrukció alatt álló zsinagógában. Az istentiszteletet beiktatása és bemutatása, elképzeléseinek ismertetése után Schwarcz Péter rabbi helyettes-jelölt, a közösség új vallási vezetője tartotta. Az estet vacsora követte dísztermünkben, melyet Szeretothonunk népkonyhája készített az azon részt vevő közel fele közösségi tag részére. A többi ünnepnapon székházunk dísztermében gyűltünk össze.

*

A zsidó újév beköszönté előtt nagy veszteség érte a hitközséget. Ismét elment egy barát, hitközségi hivatalvezető, egy rotaryista társ, egy korábbi segítő-kész munkatárs: Juhász J. Pál. Sokat tett a városért, annak kultúrájáért, a zsidóság hagyományainak megőrzéséért, kárpótlási hivatalvezetőként a zsidó kárpótlás ügyéért, utolsó évtizedében a hitközség hivatalvezetőjeként közösségéért. Betegen, nehezen viselte szerett felesége tragikus halálát. Hamar követte. Igazi háttér munkatárs volt, nem szerette a nyilvánosságot, inkább előkészítette azt. Csendben, szerényen – ahogy élt – elaludt. Temetését Markovics Zsolt korábbi szegedi főrabbi vezette a cinteremben. Lednitzky András hitközségi elnök és Forrai Tamás Rotary-alapító méltatta az elhunyt életútját. Személyiségét, józanságát, játékos cselekedeteit emlékeinkben megőrizzük. Nyugodj békében, Pali.

*

A zsidó ünnepek között sem áll meg a kulturális élet zsinagógánkban. Székely István zongoraművész, a spanyolországi Valenciái Egyetem professzora adott két koncertet. Az első estén Liszt és Chopin balladáiból játszott, a másodikon a Belgrádi Zsidó Kamarazenekarral és több szólista közreműködésével Mahler, Vujic, Bach és Bloch műveit szólaltatta meg.

L. A.

Dózsa-körzet

Szukkot előtti szombaton nem mindennapi esemény tanúi lehetünk azok, akik részt vettek a Dózsa György úti templom délelőtti istentiszteletén.

E különleges alkalom egy jubileumi házassági évforduló volt.

Mester Ervinné Zsuzsanna (Perlbasz Brandli) és Mester Ervin (Slajme ben Cvi Árje halévi) ezen a napon ünnepelték házasságkötésük 50. évfordulóját.

Az imádkozás keretében a tórához hívták Mester urat, majd ezt követően Markovics Zsolt főrabbi mondott megható beszédet a közösség tagjai előtt. A főrabbi visszaemlékezett az 50 évvel ezelőtti napra, mikor a Nagyfuvaros utcai zsinagógában Salgó László főrabbi a hüpe alatt összeadta a két fiatalembert. Próbálta megfejtetni, hogy mi tart össze két embert

ennyi időn keresztül. A beszédben voltak vidám és fájó jelenetek, történetek. Majd a végén az ünnepelték feje felett kifeszített tulesz alatt és Kerekes Béla főkántor énekkíséréte mellett az Örökkévaló áldását kérte az „ifjú pár”.

Sajnos az 50 évvel ezelőtti hasznén részt vevő családtagokból már senki nem lehetett jelen ezen az eseményen, de ott volt Tamás fiuk, párja, Judit és az ikerunokák, Dávid és Dániel.

Az imádkozást követő kiduson további köszöntések hangzottak el, majd az ebéd és az ünnepi torta elfogyasztásával zárult az esemény.

A Mester házaspár ezúton is szeretné köszönetét kifejezni Markovics Zsolt főrabbinak, Kerekes Béla főkántornak és Árvai elnök úrnak, valamint a kile összes tagjának a megható ünnepség megrendezéséért.

A Mester házaspár

Olvasói levél

Tisztelt Szerkesztőség! Az Új Élet 2016. október 1-jei számának harmadik oldalán közepén egy bekeretezett, szerző megjelölése nélküli kommentár („Megrökönyödés”) olvastam, és tényleg megrökönyödtem. Ugyanis a „korrekt tájékoztatás” nevében óriási csúsztatást tartalmaz a cikk, mivel azt sugallja, hogy a neológ zsidóság országos képviselője a közelmúlt kreálása. A tények azonban egész mást mutatnak.

A Mazihsz a MIOI (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája, korábban Magyarországi Zsidók Országos Irodája) utódszervezete, ami a neológ zsidóság képviselője 1869 óta.

A neológ zsidóság a magyar kongresszusi zsidóság lényegre törő elnevezése.

A Zsidó Kongresszus az izraelita hitfelekezet képviselőinek egyetemes közgyűlése volt, amelyet a magyar királyi kormány I. Ferenc József elhatározása alapján hívott össze 1868. december 14-én azzal a szándékkal, hogy az izraelita hitfelekezet autonóm testületté legyen, mint a keresztény egyházak. Kongresszusi zsidóságnak nevezik a zsidóságnak azt a – túlnyomó többséget képező – részét, amelyik a kongresszus – királyi szentesítést is nyert – határozatait elfogadta. Mivel a kongresszus az eredeti tervektől eltérően többé nem ülésezett, a neki szánt országos koordinációs és képviselői feladatkört a kongresszus által létrehozott Magyar Izraeliták Országos Irodája vette át és látta el. Tehát a Mazihsz és elődszervezetei több mint 150 éve látják el a magyarországi zsidóság döntő többségének képviselőit.

A hivatkozott cikket úkapám, dr. Schniczer Ármán komáromi főrabbi nevében utasítom vissza, akit a neológ közösségek 1869-ben országos főrabbírává választottak, mely tisztet haláláig látta el, és akinek én vagyok az egyetlen egyenes ági férfi leszármazottja.

Gárdos Péter

Szamaritánusok szukkotja

A szamaritánus közösség idén bemutatta a nagyvilágnak sátoros ünnepei különleges szokásait, amelyeket Ciszjordániában és Izraelben is ugyanúgy követ.

Bizarr látvány fogadja ezekben a napokban a látogatót a szamaritánus közösség tagjainak nappali szobájában. Frissen leszedett gyümölcsökkel rakták tele a plafont, a mindössze 785 tagot számláló vallási-etnikai csoport így ünnepli a sátoros ünnepeket.

Főpapjuk, a 82 éves *Kohen Hagadol*, arab nevén *Abdallah Waiseb*, héber nevén *Abed-El ben Aser ben Macliach* elmondta a házában összegyűlt újságíróknak, hogy régen sátrakat emeltek a szabadban az egyiptomi kivonulásra emlékező, de azokat lerombolták, ezért emberemlékezet óta csak otthonaik nyugalmában építik fel szimbolikus gyümölcs-sátraikat.

Kohen Hagadol „sátra” bemutatása után bejelentette, hogy közösségük nevében a békéért imádkozik az egész világ számára, különösen a palesztinok és Izrael között, hogy két ország legyen megosztva Jeruzsálem, „mert akkor a világ más pontjaira is megérkezhet a béke”. Óhéberül imádkozik, ennek a nyelvnek 22 betűje még hasonlít a szemre, a házra, a szívre, a szavakra, amelyek kezdetbetűjéből megalkották a jelek formáját.

A szamaritánusokat mindössze négy nagycsalád alkotja. 1917-re csak 146-an maradtak, miután évszázadokig csakis egymás között házasodtak, és a gyakori unokatestvér-házasság miatt genetikai betegségek jelentek meg köreikben. Amikor vésszesen kevesen lettek, a főpap megengedte, hogy a férfiak kívülről – főleg zsidó nők közül – hozzanak

maguknak olyan menyasszonyt, aki vállalja vallási szabályait.

Izrael népének határozzák meg magukat, de nem tekintik magukat zsidónak, mert az a Júdea szóból származó kifejezés, ők pedig a Salamon királysága után, 3000 évvel ezelőtt kettévált ország másik, északi részéből származnak.

Hitük szerint felmenőiket nem hurcolták el a babiloni fogságba, ezért az ottani vallási reform előtti rítusokat gyakorolják: csakis Mózes öt könyvét tisztelik, és apai ágon tekintik a zsidóságot. Számukra nem Jeruzsálem, hanem a Gerizim-hegy a legszentebb hely, mert Ábrahám ott áldozta fel majdnem Izsákot, ezért ott peszáchkor máig állatáldozatot mutatnak be.

Olyankor a Gerizim-hegyre sereglik a két helyen élő közösség: 385-en Ciszjordániában, a Gerizim-hegyen, a Luza nevű faluban, négyszázan Izra-

elben, Tel-Avivtól délre, Holonban élnek. A palesztin területen élők anyanyelve arab, az izraelieké héber, de mindannyian beszélnek arabul is és héberül is, a máshol élő rokonok kiválóan megértik egymást.

Luza falu földjét a jordániai király vásárolta meg számukra, és csak az első intifáda idején, a nyolcvanas évek második felétől költöztek fel a Gerizim-hegyre Nablusz völgyéből, ahol már csak üres házaik és egy elhagyott zsinagóga emlékeztet több évezredes jelenlétükre.

A közösség a huszadik század elején szakadt ketté, amikor Nablusból sokan Jaffóra mentek munkát keresni, majd az ötvenes évek elején izraeli állami segítséggel saját lakóegységbe költöztek Holonban.

A nők csakis a közösségen belül házasodhatnak, mert különben kizárják őket és gyermekeiket. A sors különös fintora, hogy a leghíresebb izraeli szamaritánus éppen *Szofi Cedaka* sorozatszínésznő, aki testvéreivel együtt áttért a zsidó hitre, és férjhez ment egy izraelihez.

MTI

Eljárás indult a nácitlanító nagy ellen

Nem mindennapi történetről számolt be a Deutsche Welle. Egy nyugdíjas német nőnek az a hobbi, hogy Európa-szerte átfesti a falakra pingált náci szimbólumokat. A hölgy ellen azonban most eljárás indult rongálás miatt.

Irmela Mensah-Schramm csak úgy nevezi magát, hogy „Polit-Putzer”, azaz politikai takarító. A 70 éves hölgynek az a hobbi, hogy a köztéren találgató falakról, padokról és úgy általában mindenről lemossa és lesúrolja a náci, valamint a kirekesztő szimbólumokat és szövegeket.

1986-ban kezdődött mindez, amikor meglátott a falon egy matricát, amelyen az állt, hogy engedjék szabadon Rudolf Hess.

Hess Hitler helyettese volt egészen addig, amíg át nem szökött az angolokhoz 1941-ben. 1987-ben bekövetkezett haláláig a berlini Spandau börtönben töltötte a büntetését.

„Először csak megláttam a matricát, és továbbmentem. Mindössze 10 órán keresztül bírtam, majd visszamentem és letéptem. Ekkor kezdődött minden” – vallott furcsa hobbijáról Mensah-Schramm.

Azóta az aktivista számos európai országba ellátogatott, és ott nekilátott a takarításnak, például Finnországban, Lengyelországban, Luxem-

burgban, Belgiumban, Franciaországban és Ausztriában.

A Hitlerhez és a náci mozgalomhoz köthető szimbólumok használatát törvény tiltja Németországban, azonban a hatóságok nem mindig cselekednek kellően gyorsan. Ilyenkor lép közbe Mensah-Schramm. A hölgy szerint ráadásul a hatóságok sokszor hanyag munkát végeznek, ugyanis a lemosott szimbólum körvonalait továbbra is látni lehet. Különösen akkor, ha addig nagyon piszkosak voltak a falak.

A hölgy ezért döntött úgy, hogy célszerűbb átfújni ezeket az önkényuralmi jelképeket. Am pont emiatt került bajba.

Épp az iszlámmellenes Pegida mozgalom (Patrióta Európaiak a Nyugat Iszlamizációja Ellen) egyik graffitijét festette át, amelyen az állt, hogy „Merkel muss weg”, azaz Merkelnek mennie kell, amikor rajtakapták a rendőrök.

A hölgynek bíróság elé kellett állnia. A vád: közvagyon elleni rongálás. A bíró azonban elengedte, de megmondta neki, hogy ha legközelebb lefúj bármit is, akkor ki kell fizetnie az 1800 eurós bírságot. Az ügyész azt kérte, hogy találjon valamilyen más módot, amivel ki tudja fejezni a véleményét.

Bácskai Balázs/888.hu

Szukkoti sokadalom Mosonban

Évről évre növekvő érdeklődés kíséri a mosoni hitközség sátoros ünnepét. A mosonmagyaróvári Shalom Emlékparkban felállított hatalmas méretű sátrat 200–250 főnyi érdeklődő töltötte meg október 16-án. Minden adott volt a jó hangulathoz: verőfényes napsütés, 12 grillsütő, megannyi étel-ital, élőzene és baráti társaság várta az odalátogatót – mintha csak hazaérkeztünk volna.

Az ünnep előestéjén a nádtetővel borított sátor hamar megtelt. A szervezőkhöz és a zalaegerszegi, szombathelyi, soproni és győri hittestvérekhez csatlakoztak a Hit Gyülekezetének helyi tagjai is, valamint az általuk meghívott Kinneret Kamarakórus. *Radnóti Zoltán* rabbi, a Mzsihisz rabbi-testületének elnöke így méltatta az eseményt: „Mindannyian a Jóisten teremtényei vagyunk, az ő lelke van bennünk, egy közös világban élünk. Nekünk, egyházi vezetőknek ezért kell küzdenünk, hogy emberként, magyarként, zsidóként, keresztényként egy közös célon, a saját világunk még jobbá tételén dolgozzunk, és a közös ünnepek ebben segíthetnek. Hiszen közös gyökereink vannak, az egész hitünk alapjai egy adott fundamentumon állnak.”

A sátoros ünnep hároméves múltra tekint vissza, a holokauszt előtt szinte minden magyar városban megtartották a szukkotot – tudtuk meg *Ligeti Lászlótól*, a mosoni hitközség vezetőjétől. Mosonmagyaróváron – a Dunántúlon elsőként – három éve igyekeznek feléleszteni ezt a hagyományt, amely egyébként a peszách és a sávuot mellett a zsidó vallás harmadik zarándokünnepé.

A rendezvény egyik legfontosabb momentumja a 18 órakor kezdődő ima volt, melyet *Mányi Szabó Ferenc* kántor recitált. Az ünneplés egyetlen parancsa ez volt: Örvendezzetek! Ennek jegyében csendültek fel a Kinneret Kamarakórus dalai is, *Harmath Ágnes* vezetésével, akik másfél órás koncertjükkel emelkedettséget, majd önfelelt örömet kölcsönöztek az estének. A koncert zárásaként a fellépők körtáncot indítottak, amelybe sokan bekapcsolódtak, igazi szentföldi hangulatot varázsolva a sátorba. Az ünneplés végére odakint jócskán besötétedett, de az imák és dallamok fénye kétségtelenül beragyogta a hazaindulók szívét.

Balassa Bernadett

UNESCO: semmi közünk a Siratófalhoz

Az UNESCO, az ENSZ kulturális szervezete határozatában megkérdőjelezte a zsidóságnak a jeruzsálemi Siratófalhoz fűződő kapcsolatát – értesült a *Háárec* című újság. Az Izraelt elsősorban a jeruzsálemi szent helyekkel kapcsolatban elítélő határozatot a palesztinok Egyiptommal, Algériával, Marokkóval, Libanonnal, Ománnal, Katarral és Szudánnal közösen terjesztették a testület elé.

„Tovább folyik az UNESCO abszurd színháza. Ha azt mondjuk, hogy Izraelnek nincs köze a Templomhegyhez és a Siratófalhoz, az olyan, mint ha azt mondanánk, hogy Kínának nincs köze a kínai falhoz, és Egyiptomnak a piramisokhoz” – bírálta *Benjámin Netanjahu* izraeli miniszterelnök a döntést.

Az újság internetes honlapja szerint az izraeli diplomaták erőfeszítéseinek köszönhetően egyetlen európai ország sem támogatta a döntést, amely a Jeruzsálem óvárosában lévő Mecsetek terét és az ott található Siratófalat csakis muzulmán szent helyként ismerteti el.

Az UNESCO Izraelt elítélő határozata nem veszi figyelembe a zsidóságnak sem a Templomhegyhez, sem a mecseteknek otthont adó terasz nyugati támfalához, a Siratófalhoz fűződő történelmi kapcsolatát – írta a lap.

A döntést huszonhat állam szavazta meg hat ellenében, huszonhat tartózkodással. Az izraeli lobbizás eredményeképp Franciaország, Svédország, Szlovénia, Argentína, India és Togo megváltoztatta eredeti szándékát, és a határozati javaslat támogatása helyett tartózkodott a szavazáson. Ellene voksolt az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Németország, Hollandia, Litvánia és Észtország.

„A világ semmilyen szervezete sem állíthatja, hogy nincs kapcsolat a zsidó nép és Izrael földje, illetve Jeruzsálem között. Az a szervezet, amelyik ezt teszi, egyszerűen szegyet hoz

magára” – jelentette ki *Reuven Rivlin* izraeli államelnök az UNESCO döntésével kapcsolatban.

Az eredeti szöveget módosították annak tavaszi változatához képest, az elfogadott határozat már elismerte, hogy Jeruzsálemet szent helynek tekintik mind a zsidóság, mint a kereszténység, mind a muszlim vallás, de továbbra is csakis muzulmán szent helyként. Ugyanakkor továbbra is arab nevében, Haram al-Sarifként említik a szent helyet, melyet Izraelben Templomhegynek hívnak, s ahol kétezer évvel ezelőtt a rómaiak által lerombolt zsidó szentély állt, de arab néven megnevezve sem említik a Siratófal zsidó vagy keresztény valláshoz fűződő kapcsolatát.

A Jeruzsálem óvárosában található Templomhegy vagy Mecsetek tere, arab nevében Haram al-Sarif, a zsidók legszentebb helye, mert a zsidó hagyomány szerint ez az a bibliai Mória-hegy, ahol Ábrahám isteni parancsra majdnem feláldozta fiát, Izsákot.

Később, körülbelül i. e. ezerben, Salamon király idején, ott épült a zsidók első szentélye, majd ott állt a babiloni fogságból visszatértek által felépített második szentély is egészen a rómaiak rombolásáig, i. sz. 70-ig.

A tizenkettedik század óta a muzulmánok kezén lévő helyen a középkor óta a Sziklamecset és az al-Aksza mecset áll, a mecseteknek otthont adó, ókorban kiépített terasz nyugati támfala pedig a zsidók által tisztelt Siratófal.

Izrael az 1967-es hatnapos háborúban elfoglalta Jordániától Jeruzsálem óvárosát, ahol megigérté az addigi helyzet, a status quo fenntartását. Az egyezmények értelmében más vallásúak is látogathatják a Templomhegyet vagy Mecsetek terét, de csak a muzulmánok imádkozhatnak ott, a zsidók pedig a Siratófalnál imádkoznak. Az utóbbi években a palesztinok azzal vádolják Izraelt, hogy zsidók imádkozásának engedélyezésével a status quo felrúgására törekszik, de ezt Jeruzsálem számos alkalommal cáfolta.

Shiri Zsuzsa/MTI

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Fehéroroszország

Simon Peresz halálát követően szülőfaluja, a második világháború előtt Lengyelországhoz tartozó Visnyeva lakói összegyűltek a család egykori háza előtt, hogy megemlékezzenek a település neves szülöttéről. A Limmud zsidó nevelési szer-

Chaim Chesler

vezet belorusz csoportja rendszeres kapcsolatot tart a falu lakóival. Három évvel ezelőtt, Peresz születésének 90. évfordulója alkalmából az izraeli államférfi ifjúságát bemutató állandó fotókiállítás nyitottak, és egy emléktáblát helyeztek el az épület falán, amelynek felirata: „1923. augusztus 2-án itt született Jichak és Sarah Perski fia, a Nobel-díjjal kitüntetett Simon Peresz, aki Izrael Állam kilencedik elnöke volt”. Chaim Chesler, a Limmud alapítója szerint öröndetes, hogy Visnyeva lakói milyen nagy figyelmet fordítanak Simon Peresz emlékének megőrzésére.

Izrael

Ros hásáná előtt a statisztikai hivatal kiadta hagyományos éves je-

(6,41 millió) zsidó, 20,8 százaléka (1,78 millió) arab származású volt. 4,4 százalék keresztény vagy más felekezethez tartozott. A vizsgált időszak alatt közel 187.000 gyermek született és 45.000 személy halt meg. Az elmúlt 12 hónapban 26.990 új bevándorló érkezett az országba, ami 16 százalékos növekedést jelent. A legtöbb aljázó, 6886 fő, Ukrajnából érkezett, akiket az oroszok és a franciák követtek 6636, illetve 6628 bevándorlóval. Az adatok szerint egy zsidó asszonynak 2015-ben átlagosan 3,13 gyermeke volt, szemben a múlt század hetvenes éveinek 3,28-as átlagával.

Azerbajdzsán

A Zsidó Világkongresszus Ronald S. Lauder elnök által vezetett küldöttsége a közelmúltban látogatást tett Azerbajdzsánban, ahol találkoztak Ilham Aliyev államfővel is. A túlnyomó többségében muzulmán lakosságú ország jó politikai és gazdasági kapcsolatokat ápol Izraellel, és a zsidó vallás az elismert felekezetek közé tartozik. Aliyev elnök kijelentette, hogy „a zsidók – más közösségekkel együtt – teljes harmóniában élnek az országban”. Jurij Kanner, a ZSVK alelnöke, az Oroszországi Zsidó Kongresszus elnöke szerint „Azerbajdzsán a multikulturális modell sikerét mutatja, ami példát jelenthet más muzulmán államok számára is”. Az országban mintegy 15.000 zsidó található, akik egyrészt

térségében. A kormány anyagi támogatásával 2011-ben új zsinagóga épült számukra. A küldöttség látogatást tett Qirmizi Qesebe településen, a hegyi zsidók központjában. A szovjet időkben Azerbajdzsánnak mintegy 60.000 zsidó lakosa volt, többségük később kivándorolt Izraelbe. A közösség élénk vallási élet folytat, jesivát és más intézményeket tartanak fent.

Franciaország

Párizs 10. kerületében teret neveztek el a nácivadász Simon Wiesenthal és felesége, Cyla emlékére. Az ünnep-

Shimon Samuels

segen a családtagok mellett vallási és közösségi vezetők, diplomaták és a Simon Wiesenthal Központ képviselői is megjelentek. Catherine Vieu-Charier, a francia főváros alpolgármestere kijelentette, hogy Simon és Cyla Wiesenthal személye „kitörölhetetlen az emlékezetünkéből”. „Elkötelezettségük és harcuk adjon nekünk is erőt korunk kihívásaival szemben.” Shimon Samuels, a Wiesenthal Központ nemzetközi kapcsolatokért felelős igazgatója szerint Párizs ezzel a ténnyel nemcsak Simon és Cyla, hanem annak a generációnak az emléke előtt is tisztel, akik feláldozták magukat azokért az értékekért, amelyekben mi részesülünk. „Simon hat haláltábor szenvedéseit élte túl, azért, hogy igazságot szolgáltasson.”

Kovács

Megérkezés

lentését. Az elmúlt esztendő végén az ország lakossága 8,58 millió főt számlált. A népesség 74,8 százaléka

az askenázi áramlathoz tartoznak, másrészt úgynevezett hegyi zsidók, akik kétezer éve élnek a Kaukázus

Azerbajdzsán: a hegyi zsidók központjában

Tűzfalon a zsidómentő

A VII. kerületben, a Dob utca 4. szám alatt lévő háznál avatták fel azt a hatalmas graffitit és az alatta elhelyezett emléktáblát, amelyet Ángel Sanz Briz, a „budapesti angyal” néven elhíresült spanyol diplomata tiszteletére állítottak, aki a holokauszt során mintegy 5000 zsidót mentett meg.

A második világháború alatt, amelyben Spanyolország semleges maradt, Ángel Sanz Briz ügyvivőként szolgált Budapesten. 1944-ben, „hivatalosan” Franco kormányától függetlenül, saját elhatározásából segített az üldözötteknek azzal, hogy számukra spanyol útlevélet biztosított. E tevékenységéért megkapta a Világ Igaza elismerést.

Okuda San Miguel graffitiművész alkotása Erzsébetváros Önkormányzata, valamint a Spanyol Nagykövetség támogatásával készült.

Az ünnepélyes átadáson beszédet mondott José Ángel López Jorin, Spanyolország magyarországi nagykövete, aki emlékeztette a jelenlévőket a holokauszt borzalmaira, kiemelve, hogy szerencsére Sanz Brizhez hasonlóan azért akadtak olyanok, akik meg tudtak maradni embernek azokban az időkben, és segítő kezet nyújtottak az elesetteknek és az arra rászorulóknak.

Az eseményen jelen volt Frölich Róbert országos főrabbi, Ács Tamás, a BZSH elnöke, valamint Deblinger Eduárd, a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség elnöke is.

(Fotó, szöveg: Szentgyörgyi Á.)

Gyógyír az antiszemitizmusra A „csodakántor”

A helyi Kertész István Alapítvány által életre hívott Balassagyarmati Zsidó Szabadegyetem – nagy sikerű tavaszi előadás-sorozatát folytatva – a napokban ismét igényes „tananyaggal” ismertette meg felnőtt hallgatóságát. A civil szervezet a városi művelődési központ színháztermét zsúfolásig megtöltő „ökumenikus tanuló” részére neves vendégtanárokat hívott meg.

Az est első programjaként a Capella Theresianát vezényelte a budapesti, terézvárosi katolikus templom karnagya, prof. dr. Merczel György, a Zeneakadémia docense. Az időnként tizenkét szólamban is éneklő, nemzetközi hírű kórus zsidó gyökerű (gregorián) dallamokkal kezdte előadását. A karnagy a művek között rövid zenetörténeti ismertetővel tette szakavatottabbá közönségét. A keresztény zenetörténet évszázadait vázlatosan átívelő, precíz, kristálytisza hangzású produkciót vastaps fogadta.

Ezt követően lépett a dramaturgiailag jól felépített esemény hallgatósága elé Nógrádi Gergely, a budai Frankel-zsinagóga kántora, operaénekes. A zsidó kántorok 2015. évi angliai világversenyének győztese és a 2016 tavaszán az Egyesült Államokban „a zsidó Pavarottivá” választott énekművész fantasztikus hangjával és reneszánsz személyiségével valósággal elbűvölte közönségét. Műsorában a misinájji, Mózes korabeli – több ezer éves – ősi zsidó dallamoktól elindulva a középkori jiddis, a 20. századi örömteli mazel, majd a tragikusan fájdalmas gettódalokig jutott el. Összeállítását orosz népdalokkal, zsidó szerzők által komponált „magyar” könnyűzenei művekkel (pl. Seress Rezső Szomorú vasárnapja) fűszerezte.

A közönség soraiban megjelentek a helyi zsidó közösség tagjai, a város kereszt(y)ény egyházainak előljárói, civil szervezetek közismert aktivistái, valamint a határon túli, dél-szlovákiai magyarok is képviseltették magukat. Majdán Béla művelődéstörténész pályázata és kérése alapján Beer Miklós váci megyés püspök, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, valamint Szomor József helyi evangélikus vállalkozó voltak fő támogatói a rendezvénynek, amelynek megvalósulását tucatnyi helyi civil személy és városi intézmény is elősegítette.

Nógrádi Gergely előadásának hatását mi sem jellemzi jobban, mint hogy a műsorvezető záró szavai után a közönség csöndben és mozdulatlanul tovább ült a széknél... Sőt, a később távozók közül az eseményt rendező művelődéstörténész által tudatosan meghívott és a művészeti estig közismerten szélsőséges személyiségek egyike megjegyezte: „Nem gondoltam volna, hogy én valaha is egy zsidó művésznek így fogok tapsolni, mint ahogyan azt mindenki szeme láttára ma megtettem. A csodálatos szerzeményeket és annak fantasztikus tolmácsolóját hallgatva a terem hallgatósága hol sírt, hol örömtelien mosolygott. Egy órára elfelejtettünk minden bajunkat. Ez az ember a mai képmutató, hazug világ sötétségében egy valóságos lámpás, egy hídépítő csodakántor. Örülök, hogy eljöttem, és őszintén megvallom, ezek után sok mindent át kell gondolnom!” Majdán Béla ezt hallva csak annyit mondott: „Nógrádi Gergely gyógyír az antiszemitizmus ellen.”

Nagy Angéla

IZRAELI SZÍNES

Olvasható az Én-Gedi tekercs

Ez az Ótestamentum valaha talált legkorábbi leiratának részlete. A tekercs évtizedeken át feküdt egy izraeli raktárban.

Egy új képkalkáló technológia, egy különleges digitális szkennel segítségével sikerült megfejteni egy mintegy 2000 éves tekercs elszeszenedett darabjának titkát, mely sérülékenysége miatt évtizedeken át feküdt egy izraeli raktárban: ez az Ótestamentum valaha talált legkorábbi leiratának részlete – közölte az MTI.

Az Én-Gedi tekercsként ismert írás egy, a Levitikák könyvéből származó szöveget tartalmaz, és legalább a 3. vagy 4. századból származik, esetleg még ennél is régebről – állapították meg a Science Advances című szaklapban a kutatásról megjelent tanulmány szerzői. A „bibliai régészet jelentős felfedezésének” nevezik a tekercs tartalmának megfejtését.

Néhány szakértő szerint a tekercs régebbi is lehet, mint ahogyan azt a radio-karbonos elemzés megmutatta. A kézirat stílusának elemzése és a betűk rajzolásának módja alapján arra következtetnek, hogy akár az első évszázad második felében vagy a második század elején is keletkezhetett.

Hosszú ideje úgy vélte a tudomány, hogy a tekercs tartalma örökre elveszett, mivel megégett egy 6. századi tűzben, ezért lehetetlen megérinteni anélkül, hogy porrá hullana.

A tekercstörödéket 1970-ben találták Én-Gediben, a Holt-tenger nyugati partján lévő izraeli oázisban. Az itteni zsidó közösség az időszámítás előtti 8. századból származik. A különleges leletet évtizedeken át az Izraeli Régészeti Hatóság őrizte.

Hogy megakadályozzák a megégett papírtörödékek további szétesését, egy digitális szkennel segítségével „virtuálisan bontották ki” a tekercset, hogy a megérintése nélkül nézzék meg a tartalmát. Egy röntgenalapú, mikro-komputertomográfus (micro-CT) szkennel segítségével észlelték a tintában lévő fém nyomait.

„Bámulatba ejtő a képek minősége. A szöveg nagy része annyira olvasható vagy olyan közel van az olvashatósághoz, mint a tényleg sértetlen holt-tengeri tekercsek vagy az azokról készült nagyfelbontású képek” – mondta Michael Segal, a Jeruzsálemi Héber Egyetem filozófiai és vallástörténeti tanszékének vezetője.

A digitális megfejtéssel kiderült, hogy a Levitikák könyvéről, azaz Mózes harmadik könyvéről van szó. Ezzel ez a valaha talált legkorábbi Pentateuchus. A Pentateuchus, más néven a Mózesi könyvek, a Biblia ótestamentumi részének első öt könyve, amelyet a zsidó és a keresztény hagyomány Mózesnek tulajdonított.

A tekercsen minden oszlopban az eredeti 35 sorból 18 sor látható. Mint más ősi héber tekercsek, ez is csak mássalhangzókat jelöl. A magánhangzók jelzéseit csak a 9. századtól kezdték használni a héber írásban.

„Azonnal megdöbbenve észleltük, hogy ezekben a részletekben az Én-Gedi tekercs minden tekintetben megegyezik az úgynevezett maszoréta szöveggel, a Szentírás mai napig használt egységesített héber szövegével” – mondta Segal.

A kutatók remélik, hogy a speciálisan az Én-Gedi tekercs megfejtésére kidolgozott technika más leletek, például a még megfejtetlen holt-tengeri tekercsgyűjtemény vagy a Vezúv 1. századi kitérőkor megsemmisült iratok esetében is használható lesz.

A volume cartography nevű technológia, amelyet az amerikai Nemzeti Tudományos Alap támogatásával fejlesztettek ki, a következő évtől szabadon elérhető lesz nyílt forráskódú szoftverként. Hasznos lehet hírszerző ügynökségek és nyomozók számára is.

„A rongálódás és a pusztulás a dolgok természetes rendje, de látható, hogy néha egy szöveg teljesen megmenthető a megsemmisüléstől” – mondta Brenz Seales, a Kentucky Egyetem professzora, a tanulmány társszerzője.

Így haldoklik a Holt-tenger

Szakemberek már régóta figyelmeztetnek, hogy a Holt-tenger kiszáradása geológiai és ökológiai katasztrófa fog vezetni, de az izraeli és a jordániai hatóságok egyelőre csak írásbeli igyekezetekkel igyekeznek enyhíteni a helyzetet. A kiszáradást az okozza, hogy a Holt-tengert táplálni hivatott édesvíz nagy részét felhasználják ivóvíznek Izraelben, Jordániában és a palesztin területeken, illetve különböző ipari létesítmények is ezt hasznosítják. Ehhez jön még a klímaváltozás, ami miatt egyre kevesebb eső érkezik az amúgy is sivatagos vidékre.

A kiszáradás a terület fokozatos süllyedését és nagyméretű víznyelő gödrök kialakulását okozza. Ez utóbbiak ráadásul közvetlen életveszélyt jelentenek, ezért strandokat zártak be, és korlátozták az utak forgalmát. A helyi hatóságok egyre nagyobb partszakaszt kénytelenek kerítéssel elzárni a látogatók elől. A fontos mezőgazdasági területek elérhetetlenné válása és a környék turizmusának drasztikus visszaesése miatt a régió települései komoly anyagi károkat szenvedtek, éppen ezért a Holt-tenger melletti kibucok jövője is kérdésessé vált.

Amir Cohen, a Reuters fotósa nemrég bejárta a Holt-tenger vidékét, és igazán lehangoló látvány fogadta.

aKibic.hu

Héberszócséplés

A héber nyelvben csodálatos szavak és kifejezések vannak, amelyeket egyszerűen lefordíthatunk magyarra, de sokszor meglepő és mulatságos jelentésük van az eredeti szent nyelven. Íme néhány közülük:

CHÁVÁL ÁL HÁZMÁN

Magyarul „kár az időért”. Ezt a kifejezést általában pont fordítva használja a héber, mint a magyar. Héberül csodálatos élményt jelent. Azt fejezzük ki vele, hogy több időt szeretnénk a dolog élvezésére. De attól függően, hogy milyen hangszílyal mondjuk, jelentheti ugyanazt is akár, mint magyarul.

ÁNI META ALÉCHÁ, vagy ha férfi mondja nőnek: ÁNI MET ÁLÁJCH

„Meghalok érted.” Azaz megőrülök érted. Mondta valaki, hogy a héberek Kazinczyjának, Eliézer Ben Jehudának nem voltak magyar tanácsadói?

TITCHÁDES, vagy nőnek mondva: TITCHÁDSI

Magyarul „Újulj meg!” A jelentése pedig: viseld vagy használd egészséggel.

FIRGUN

Azt jelenti, „önzetlen dicséret”. Valaki más teljesítményének nagylelkű, jótékony elismerése. Empatikus öröm valami jó irányába. A főnévi igenév: lefárgen, jiddisül fárginen, németül csöppet más jelentéssel vergőnnek. Szlengben szintén használhatjuk, és akkor már viccesek vagyunk: Önzetlenkedhetek neked egy sütivel?

CHUCPA

Ugyanaz magyarul, „hücpe”, jiddis jövevényszó. Azt jelenti, hogy valaki merészen visz véghez valamit. Legyen az jó vagy rossz. Mostanában gyakrabban szokás valami pófátlan-ságra mondani ezt a szót, amikor a cselekedet átlépi az elfogadható viselkedés határát, de eredetileg ügyes pófátlan-ságot is jelent.

KOEVI HÁLEV

„Fáj a szívem”, egyfajta empátia kifejezésére használjuk valami vagy valaki iránt. Annnyira azonosulunk a szenvedéssel, hogy már a saját szívünk fáj.

SZTÁM

Számos módon lehet ezt a szót használni. „Csak”, „mert”, „nincs oka”, vagy „csak vicceltem”. Ez tipikusan olyan szó, amit a magyar ajkú izraeli szemlil egyszerűen a magyar beszédében is héberül használ, és ezzel könnyes röhögésre készítenek egy másik magyar ajkú izraelit.

DAVKA

Magyarul „dafke”. Csak azért is.

NESÁMÁ

Édesem, lelkecském. Szó szerint: „lélek”. Férfiakra és nőkre egyaránt használatos kifejezés. A romantikus magyarázat: Annnyira fontos vagy nekem, hogy része vagy a lelkecskének. Elszórtan nesómekeként fut a magyar jiddis sznob szlengben.

LEECHOL SZRÁTIM

Azt jelenti, „filmeket enni”. Mint ha azt mondanánk, hogy valaki drámázik. Szlengben az is lehet, amikor valaki nézi a filmet a tapétában, azaz valami tudatmódosítás hatására hallucinál. Ez összefügg egy képletesebb jelentésével, mégpedig azzal, hogy képzeleg vagy feltételezget, ahelyett hogy a tényeket venné alapul.

CHÁJ BESZERET

Hasonló az előző kifejezéshez, a jelentése: „filmben élni”. Arra mondjuk, aki irreálisan él meg egy élethelyzetet.

LÁCHFOR

Jelentése „ásni”. Olyan ember leírására használjuk, aki túl sokat beszél, és szeret pletykálni. Felássa az agyamat. Fejfájást okoz, amikor beszélni hozzám. Idegesítő.

NÁIM MEOD

Szó szerint annyit jelent, „nagyon kellemes”, vagy nem szó szerint azt, hogy jó érzés. Amikor valakivel először találkozunk, ezt mondjuk. Örvendek lehetne nagyjából magyarul, de nem az, mert azt olyan mondani, mint azt, hogy üdv vagy tiszteletem, de mivel a héber egyszerű, mint a pofon, ezért ezt használjuk az „örülök, hogy találkoztunk”-ra.

GOAL NEFES

Az első szó „undor”, a második pedig „lélek”. Undor, ami eléri a lelket. Akkor mondjuk, amikor lócitromba lépünk vagy valami ocsmány köpedelmes puruttyába nyúlunk, esetleg lejárt ételbe harapunk, vagy más

gusztustalanságokra, átvitt értelemben is.

LÁÁSZOT CHÁIM

„Tudni élni”. Szó szerint csinálni az életet.

ÁL HÁPÁNIM

„Az arcon”. Akkor mondjuk, amikor valami igazán szörnyű. A mai vacsora az arcomon volt = Nagyon rossz volt a vacsora.

SZOF HÁOLÁM SZMOLÁ

„A világ végén balra”. Azt jelenti, a világ végén, vagy az isten háta mögött. Erre a kifejezésre több vicces változat van különböző nyelveken. A héber után a szlovákot választottuk a legmenőbbnek, amely a világ végét úgy is mondja: ahol a rókák kívánnak jó éjszakát.

SZOF HÁDERECH

Szó szerint azt jelenti, „az út vége”, valójában meg azt, hogy csúcs, király. Kiválónak vagy csillagos ötösnek is fordíthatjuk. Jó nyelv ez a héber, de a magyar is.

KÁPÁRA ÁLÉCHA, nőnek mondva: ÁLÁJCH

A pontos fordítás: „engesztelés rajta”, de ha ez értelmetlennek hat, akkor íme a valódi jelentés: drágám vagy édesem. Mégis hol az összefüggés? Talán ott, hogy te vagy az engesztelése, a vezeklése, a bűnhődése. Mindenesetre annak mondjuk, akit igazán szeretünk. Pl. a pultosnak a kocsmában. De komolyra fordítva a szót, jom kippurkor, az engesztelő napon, szokás kakast vagy tyúkot forgatni a fejünk fölé, hogy elpörgessük vele a bűneinket, vagy más magyarázat szerint hogy emlékeztessen bennünket arra, milyen rossz neki, és ha nem jönne az engesztelő nap, nekünk is rossz lenne.

JÁLLÁ

„Gyerünk!” Bár arab szó, a héber szlengnek ez egy alapkifejezése. Sokféleképpen használatos. Pl. „menjünk”, „siess”, vagy egyszerűen „na”. A legviccesebb használata az, amikor egy telefonbeszélgetés vagy egy találkozó vége közeledik, és abban a pillanatban, hogy valaki azt mondja, jállá, mindkét fél tudja, hogy itt a vége, és azt mondja ő is, jállá, azaz: Nos, azt hiszem, elengedlek. „Jállá, báj” vagy „jállá, láljá tov”, „na szevasz” vagy „na jó éjt”.

Vadász Éva

SCHÖNER ALFRÉD

Gyászbeszéd Hidvégi György temetésén

Dramai, fájdalmas hír terjed a világhálón, telefonon s a mindennapok kommunikációjában: a Keresztény-Zsidó Társaság elnökségi tagja, Ros HáÁjin város díszpolgára, a Magyar–Izraeli Baráti Társaság alapító főtákará, a Magyar–Izraeli Baráti Társaságok és Körök Országos Szövetsége tiszteletbeli elnöke, az MTK Baráti Kör örökös tiszteletbeli elnöke – Hidvégi György – visszaadta lelkét Alkotójának.

A szentföldi szent földdel a feje alatt, a béke olajágával a kezében, *Jichák Cvi Ben Ácháron*, polgári nevén Hidvégi György, vagy ahogy született, Hoffmann György, az örök útra készül, találkozik az örökkévalósággal.

„Ze háásár lászém cádikim jávou vo”

„Ez a kapu az Örökkévalóé, s az Igazak mennek csak be rajta” – olvassuk a Zsoltárok 118. fejezetének 20. mondatában. A zsidó hagyomány szerint ilyenkor, Ros HáSánán napján, aki megtér őseihez, azt isteni csókkal fogadja magához a Mindenható.

„A vézskorszak, a holokausz, amit őseink nyelvén soának nevezünk – írja fia, Máté néhány nappal ezelőtt megjelent interjújában – a legfontosabb történelmi határ az európai zsidók számára. Van a soá előtti kor, és van a soá utáni. A kettő között a hatmillió vértanú van. Ők a határ, amelyen csak zsidók mehetnek át. Közülük is csak kevesen. (...) Ezt a keveset túlélő maradéknak, őseink nyelvén Seurít háPlétának nevezzük.”

Gyuri bácsi, ahogy mi valamilyen nyelven hívtuk őt, szülei – Hoffmann Arnold és Beck Margit – mindketten a soá vértanúi. Negyvennégy ószén az Óbuda-Újlaki téglagyárból hurcolták el őket halálmenetben a náciak. Nevük felvételét a téglagyár egykori helyén álló holokausz- emlékműre. Egyszer megszámlolta, közvetlen rokonságából összesen hetvenhárom személyt, kimondani is drámai, kimondani is fájdalmas, hetvenhárom személyt öltek meg – mondjuk ki, kegyetlen szóval, gyilkoltak meg a soában.

Az őseiről néhány szót.

Apai ágon a Hoffmannok Morvaországból származnak, ugyanúgy, mint a legnagyobb rabbik egyike, a prágai csodarabbi leszármazottja, a magyar zsinagógái szószék megmagyarítója, Löw Lipót. Majd Pozsony, Bécs, Pápa, Baja a fő állomások. 1888-ban itt született Gyuri bácsi édesapja, Hoffmann Arnold.

Az anyai ágról néhány szó. Anyai ági nagyapja Beck Bernát, nagyanyja Wohlstein Ilona. Bernát és Ilona házasságából hét gyermek született. Egyikük, Beck Margit, Gyuri bácsi édesanyja.

A Beckek állítólag Spanyolországból menekültek, s ezek szerint talán ők is szefárd zsidók. A Wohlsteinek felvidékiek, nyitraiak, és van egy ág, amely galíciai. Összegezve azt mondhatjuk talán, hogy morvaországi, spanyol, felvidéki és galíciai ősök leszármazottja ő, Hidvégi György.

A háttér önmagáért beszél.

Gyuri a Berzenczey, később Csáky, ma pedig Hegedűs Gyula utcában született. Bár micvája is a Csákyban volt, ahogy a mai napig nevezte, ahogy a mai napig nevezük, és nem más avatta, mint minden idők egyik legnagyobb magyar neológ rabbija, Hoffer Ármín. Közösségünkben ünnepelte bár micvá avatá-

sának 80. esztendejét. Dramai volt, fenséges, félelmetes, és egyben felejthetetlen.

Az utolsó tanú, az utolsó szemtanú az egykori virágzó XIII. kerületi zsidóságból.

Úgy is mondhatnók, ő volt a magyarországi neológ zsidóság egyszemélyes példaképe. Szülei is zsinagógába jártak, sőt otthon ortodox háztartást vezettek. Ő maga így mesélte: munkaszolgálatos volt, megszökött, elfogták, a Margit körúti katonai börtönbe zárták, raboskodott, majd megszökött.

Újabb fordulat: a cionistáktól megkapta egy halott erdélyi katona, név szerint Hidvégi György papírját. Ezek a papírok megmentették az életét. Az ismeretlen Hidvégi György iránti hálából tartotta meg a Hidvégi nevet és lett a felszabadulástól kezdve hivatalosan is Hidvégi György.

1944-ben aktívan részt vett a zsidómentésben. A 70. születésnapján a Cionista Világszervezet hetven fát ültetett tiszteletére Jeruzsálem hegyén, mintegy megvalósítva a 70. zsoltár 5. mondatát:

„Örvendjétek, örüljétek, akik téged keresnek és így szólnak: nagy az Örökkévaló Isten, akik szeretik a te segítségedet.”

Ő is egyike volt a segítőknek. A cionista háttér egyik újabb szempontja, megvilágítás: életed kockázatásával menteni a másikat!

Elemibe a Pannónia utcai iskolába írtatták. Ide járt lányunokája, és most, szinte megmagyarázhatatlan a logikája, itt tanul dedunokája.

Azt írja Máté levelében, hogy fennmaradtak azok a levelezőlapok, amelyeket Gyuri bácsi a munkaszolgálatban kapott, és néhány levél, amelyet ő írt. Ez utóbbiakban lelkükre köti, hogy gondolni sem szabad a kitérésre, még akkor sem, ha úgy hallani, hogy az előnyökkel jár. Zsidóságunkat minden körülmények között meg kell őrizni!

A ma reggeli szlihot, a reggeli bűnbánó imádságunkban Elchanan Ben Jichak középkori költő 1184-ben írt szavait idéztük:

„Éset neurim hááhuvá”

„Ifjúságom szeretett hitvese!”

Igen, Te vagy az, Katalin. 49 nembere óta jóban és rosszban együtt. Gyönyörű házasság, fel-emelő rátok nézni mindig. Utódotokban az élet folytatódását érzem és látom, a Mindenható Isten kegyelméből. Töretlen szeretetben éltetek, és egyetlen gyermeketek, Máté, nekünk, valamennyiünknek is szeretett barátja és büszkesége.

Erdő Péter bíboros Máténak írt kondoleáló soraiból idézek:

„Somorúan értesültem Édesapád haláláról. Nagy szeretettel imádkozom érte és azzal a reménnyel, hogy számára az új év egy véget nem érő, boldog »nap« kezdete. Szívvel osztozom a család gyászában. Édesapád kedves emlékét szeretettel őrzöm.” Az aláírás egy személynév: Péter.

Befejezésül két személyes élmény, amelyet megosztok veletek. Az első 1985 ősze, Ros HáSánán ünnepe. Az volt a Dohány utcai zsinagógába való beiktatásom napja. Két ember állt a kapuban, Gyuri és fia, Máté.

Belém karoltak.

S az édesapa azt mondta, „Frédikém, tudod, mi van kírva a zsinagóga fölél?” Minden zsidó tudja, mindenki tudja,

„Veászu li mikdás besáchánti betochám...”

„Készítetek nekem szentélyt, és én akkor majd közöttetek lakozom!”

Berésit 25.8.

„Igen – mondta Gyuri, ha úgy tesszük, Gyuri bácsi –, légy úgy rabbi, hogy ott vagy mindig a zsinagógában, és elősegíted, hogy a hívek szívében ott lakozzék az Örökkévaló Isten.”

S a másik emlék.

1991 januárja. Jeruzsálemben élek családdal együtt, s hullanak a Scud-rakéták Irak felől.

Mindenki fél és remeg: mi lesz holnap?

Mi is.

Magyarországról senki nem érdeklődik felőlünk, egy ember kivételével, az Hidvégi György. A háború harmadik napján megszólal a telefon. S idézi a Zsoltárok 121.4. mondatát magyarul:

„Ne félj, mert nem alszik, nem szunnyad Izrael őrzője.”

Sokat járt közénk, s továbbra is ott lesz velünk szívünkben, érzelmeinkben, gondolatainkban. Mielőtt elmondanám a 121. zsoltárt, arra kérem a jelenlévőket, szíveskedjétek felállni, s hangozzék el a búcsúztató. Búcsúzik tőle felesége, Katalin, fia, Máté, menyé, Eszter, unokái, Áron és Anna, dedunokája, Rebeka. Búcsúzik Zolító, Allentől, Jánostól, Erikától, Pannitói, Beától és családjától, felesége testvéreinek leszármazottaitól, az MTK-tól, a barátaitól, akik Magyarországtól kezdve, Lengyelországon át Izraelig élnek, és most szívvel gyászolják, mert érzik, mekkora a veszteség.

A 121. zsoltárt olvasom fel. Pár sorban héberül, és aztán magyarul.

„Sir lámáálot. Eszá énáj el hehárim méájín jávo ezri...”

Bernstein Béla fordítását idézem:

„A hegyek felé emelem szememet, ahonnan jön a segítségem. Segítségem az Örökkévalótól való, ki égnek s a földnek teremtője. Nem engedi ingadozni lábamat, nem szunnyad a te őrződ, Izrael. Íme, nem szunnyad és nem alszik Izrael őrzője. Az Örökkévaló a te őrződ, az Örökkévaló a te árnyékod a jobb kezed mellett. Nappal nem ver téged a nap, sem éjjel a hold. Az Örökkévaló megőrzi téged minden rossztól és megőrzi lelkedet. Az Örökkévaló megőrzi mented és jöttödet mostantól mindörökké.”

Ávinú Málkénu! Mennyei Atyánk!

A tíz bűnbánó napok egyikén ismételtén nyisd ki az Ég kapuit imádságaink előtt, és fogadd magadhoz áldott emlékü drága testvérünket. Adj neki csendes pihenést, felhőtlen álmokat.

A mélységből imádkozunk hozzád.

Mindenható Uram, drága Istenünk!

Hallgasd meg fohászuk, és adj csendes nyugalmat néki az örök életben. Itt maradt hozzátartozóinak, barátainak, valamennyiünknek add meg a belenyugvás képességét.

S te, drága testvérünk, most indulj a hosszú útra!

Az Örökkévaló adott és a Mindenható most magához szolgált.

Áldott életedért, a te értő lelkedért legyen áldott a világ Alkotójának, a Mindenhatónak magasztos neve!

Úgy legyen!

Ámen.

Vajon tényleg lejárt az ideje a trauma feldolgozásnak?

Ezt a posztot a zsidó naptári év kezdetén írom, azokra a barátokra és ismerősökre, illetve ismeretlenekre gondolva, akik a magyar zsidósághoz tartoznak. A zsidó hagyomány szerint ezen az ünnepen az elmúlt év cselekedetei alapján Isten ítéletet hoz arról, hogy mi lesz a világ sorsa az elkövetkező évben. Ros háSánán a megtérés, az önvizsgálat és a közösségi, illetve az egyéni élet újra-gondolásának időszaka.

A magyar közéletben és a mindennapi beszélgetésekben is gyakran téma, hogy nem kellene folyton a holokauszról beszélni, hiszen vannak más traumák is, érték más sors-csapások is a magyar társadalmat. Ez igaz.

Tényleg egy sokat szenvedett nép vagyunk. Attól azonban még nem lesz kisebb egy nemzeti trauma, ha egy másikat melléje állítunk. Attól még nem fognak gyógyulni azok a sebek, amelyeket egy szörnyű kor ejtett, ha egy újabb történelmi korszak megkérdőjelezi azok fájdalmát, akik még mindig emlékeznek!

Néhány évvel ezelőtt egy kedves barátom meghívott egy zsinagógába imádkozni, a rabbi elmondta a közösségnek, hogy ma kivételes nap van, mert néhány keresztény teológus is meglátogatta a közösséget. Az istentisztelet végén egy idős néni, aki személyesen átélte azokat a szörnyű időköt, odajött hozzám, megfogta a kezem, és könnyes szemmel mondta, hogy ennél nagyobb öröm nem érhetne volna az életben, hogy mi keresztény emberként odamentünk a zsinagógába, nem csináltunk semmit, csak együtt voltunk, csak együtt imádkoztunk velük. Eddig úgy érezte, hogy a keresztény emberek gyűlölik a zsidókat, lényegtelen, hogy a politikusok mit mondanak, nekik egy szavukat sem hiszi. De az a tény, hogy keresztény teológusok eljönnek a zsinagógába, és nem azért, hogy megtérítsék a zsidókat vagy hogy mindenféle szép beszédet tartsanak nekik, hanem csupán azért, hogy együtt imádkozzanak velük, hirtelen falakat bontott le, a fájdalmak és a megsebzettség évtizedek óta épült súlyos falait. És felszabadító volt számára az érzés, hogy tévedett, és mégis vannak olyan keresztények, akik nem gyűlölik őt csak azért, mert zsidó.

Nemrég személyesen is találkoztam valakivel, akinek a gondolatai, a világról és az emberről alkotott felfogása meghatározó módon formált és formál engem is. Nem tudtam róla, vagy egyszerűen csak elkerülte a figyelmemet, pedig évek óta olvasom a könyveit, hogy ő kisfiú volt még, amikor egyetlen nap leforgása alatt elveszítette az édesanyját, az édesapját és nagyanyját, mert zsidóként elhurcolták őket, csak ő menekült meg, akit befogadott egy idegen nő. Amióta ezt tudom, már képtelen vagyok a magyar kereszténység és zsidóság viszonyára úgy gondolni, hogy ez a fájdalmas kép ne lenne benne.

És egy utolsó kis epizód: éppen a hétfőgén voltam egy remek konferencián, ahol az egyik előadó olyan naplórészleteket olvasott fel, amelyeket a zsidótörvények meghozása és a zsidók elhurcolása idején írtak zsidó és keresztény emberek. Az egyik történetben szerepelt egy keresztény pap, aki kiállt Budapest egy forgalmas főterére, és elkezdte számolni az embereket, akiknek hirtelen sárga csillag jelent meg a ruhájukon, mert a törvények ennek a szegénybélgyegnek a viselésére kötelezték őket. Ő ott állt és számolta őket, és megállapította, hogy „te jó ég, Budapesten minden negyedik ember zsidó! És most végre kiderült, most végre látszik!”

Keresztény teológusként nagy felelősség nehezedik rám, mert most már tudom, hogy bár nem vagyok papja az egyháznak, de teológusa vagyok, ezért nagyon nem mindegy, hogy mit mondok vagy mit teszek, mert mindez képes a régi sebeket feltépni vagy éppen begyógyítani.

A traumáknak gyógyulási időre van szükségük, különösen az olyan traumáknak, amelyek átvivnek a nemzedékeken, hiszen a holokausz nem csak egyetlen nemzedék sebe. Ezért nemcsak igazságtalan, de embertelen dolog is a felejtést követelni! A valódi gyógyuláshoz és felejtéshez kellene az a kiengesztelődés, amely Magyarországon sajnos mind a mai napig nem történt meg. Ebben pedig hatalmas a politika, az egyházak és a teológusok felelőssége.

Én nem tartozom ahhoz a generációhoz, aki a konkrét történelmi pillanatban bármit is tehetett volna, engem nem kérdeztek meg a zsidótörvényekről, én nem álltam ott az utcán kárörömmel az arcomon, amikor a zsidó embereket elhurcolták, nem számoltam a sárga csillagokat sem a főtéren. Ezért nem terhel felelősség, de a jelen történelmi pillanatért igen!!!

Dorothee Sölle, a kedvenc evangélikus teológusom mondta a holokausz kapcsán, hogy olyan sokszor emlegetjük mi, keresztények azt a hibás kérdést, hogy vajon miért engedte ezt meg az Isten. Hol volt az Isten, amikor mindez megtörténhetett? Miért hagyta, hogy milliók elpusztuljanak? És ő azt válaszolja erre, hogy maga a kérdés a rossz, nem azt kellene kérdeznünk, hogy miért is engedte meg Isten, hogy mindez megtörténjen, hanem azt kellene kérdeznünk, hogy hol voltak az Isten barátai akkor, amikor cselekedniük kellett volna? Miért maradtak csendben? Miért maradtak passzívok?

Úgy folytatnám ezt a kérdéssort a jelenre vonatkozóan, hogy hol vannak ma azok a keresztények, azok a teológusok, papok, keresztény politikusok, akik nem azt követelik, hogy a zsidók hallgassanak végre és lépjenek túl a megsebzettségükön, hanem tesznek valamit azért, hogy az a kiengesztelődés, ami a traumák feldolgozásához kellene, végre megtörténjen? Ha ez megtörténne, akkor lehetne sok mindent újragondolni, például azt is, hogy miként lehetne együtt építkezni egy szebb jövőért itt, a hazában, Magyarországon.

Perintfalvi Rita katolikus teológus

MAGÁNNYOMOZÁS FELSŐFOKON!

* * *

KOBA

DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, (III. em. 312-es üzlet), a II. és VI., kerületben. Messenger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Kastélyok berendezéséhez vásárolok festményeket, ezüsttárgyakat, ékszerket, cukordobozt, tálcat stb. Kovács Margittól kerámiákat, herendi porcelánokat, régi álló-, fali-, asztali órákat, bútorokat, márványszobrokat stb. Teljes hagyatékiért első vevőként a legmagasabb árat fizetem készpénzzel. Értékbecsülés díjtalan. 06-20-280-0151.

Sar-El önkéntes programunk ősszel és télen is folytatódik, gyere velünk te is segíteni! Csoportok indulnak: november 10-én, december 11.-január 1., január 22.-február 12., február 12.-március 5. Információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy az Izraeli Kulturális Intézetben minden kedden, 16-17 óra között.

Eladom 55 milliós irányáron vagy elcserélem 100-120 m² körüli fővárosi ingatlanra Pomázon lévő, panorámás, 240 m²-es, duplakomfortos, 5,5 szobás házunkat 200 négyzetméteres telken, pihenőkerttel. Kb. 25 millió Ft értékkel különbözetet kérek. 06-30-262-2655.

Lányom részére keresek egy kedves, türelmes hölgyet, aki logopédiai és fejlesztő ismeretekkel rendelkezik, és házhoz jön tanítani. Zuglóban, 06-30-990-1552.

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. 06-20-522-5690, este 06-1-322-8439.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadóulajdonos:
Mazsahisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjesztő a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Idősgondozást vállalnék 24 órába. Megbízható, 63 éves nő vagyok. +36-70-352-0123.

Idős emberek mindennapi életének szervezésében segítenék (or-

voslátogatás, bevásárlás, séta). Ha szükségét szenved törődésben, gondoskodásban, segítségre szorul mindennapi életvitelében, szeretettel várom hívását. Bori-Szabó Orsolya. 06-30-600-5530.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

A háború után is vígan éltek az SA-tisztek Németországban

Megdöbbentő adat: a Nyugatnémet Igazságügyi Minisztérium vezérkarának a felét a náci párt egykori tagjai, köztük SA-tisztek alkották még évtizedekkel a második világháborút követően is – derült ki a napokban nyilvánosságra hozott tanulmányból.

1949 és 1973 között a Nyugatnémet Igazságügyi Minisztériumban a 170 fős állományban 90 olyan bíró és ügyvéd dolgozott, akik korábban Hitler náci pártjának a tagságába tartoztak.

„Ez egy elég nagyszámú folytonosság” – fogalmazott Sabine Leutheusser-Schnarrenberger korábbi igazságügyi-miniszter, őt bízták meg a most nyilvánosságra hozott tanulmány elkészítésével.

A 90 érintett személy között 34-en a náci párt paramilitáris szervezetének, az SA-nak is tagjai voltak. Ez a szervezet segítette Adolf Hitlernek a hatalomra kerülésben, valamint legalább 91 zsidó emberrel végzett a hírhedt Kristályéjszaka során.

1957-ben a vezető minisztériumi tisztviselők 77 százalékát tették ki Hitler pártjának egykori tagjai, ami még az 1933 és 1945 közötti arányukat is meghaladta.

„Sosem hittük volna, hogy ez a szám ilyen magas volt” – fogalmazott a Süddeutsche Zeitungnak a tanulmány másik szerzője, Christoph Safferling.

A dokumentumból az is kiderült, hogy a fasiszta társaság összezárt, ha valamelyikőjüket az igazságszolgáltatás elé akarták volna cipelni. Ez megmagyarázhatja azt is, miért került olyan kevés náci háborús bűnös börtönbe.

„A náci éra ügyvédjei elfedték a múlt igazságtalanságait ahelyett, hogy leplezték volna azokat, és ezzel újabb igazságtalanságokat követtek el” – ezt már a jelenlegi német igazságügy-miniszter, Heiko Maas mondta, miközben bemutatta a tanulmányt.

A modern korig tartó hatás

A jelentés arra is fényt derített, hogyan hat mind a mai napig a korábbi náci befolyás. A hitleri éra alatt keletkező elképzeléseket az igazságügyi dolgozók sikerrel mentették át a háború utáni korszakba. Ilyenek voltak például a homoszexuálisokra vonatkozó diszkriminációs rendelkezések.

Az igazságügyben dolgozó egyik ügyvéd, akinek kiemelt szerepe volt a zsidók és nem zsidók közötti kapcsolat és házasság tiltásának kidolgozásában, a háborút követően a családjogi részleg vezetőjeként tevékenykedhetett tovább.

Leutheusser-Schnarrenberger szerint azért lehetett ilyen magas a náci tisztviselők aránya a minisztériumban, mert a háborút követően az intézménynek továbbra is tapasztalt szakemberekre volt szüksége. Mindeközben viszont a háborút követő első igazságügyi-miniszter és az államtitkár is zsidó származású volt, akiket a korábbi években komoly üldöztetés ért.

Kollektív amnézia

Az országészert elfoglaló nyugati hatalmak – a szovjet befolyástól tartva – inkább a keletnémetekre fókuszáltak, és nem arra, hogy a háborús bűnösöket maradéktalanul elszámoltassák.

A nyugatnémet bíróságok a párt tagságának mindössze csekély hányadát, 6650 embert állítottak az igazságszolgáltatás elé.

A legtöbben rövid időre vonultak csak börtönbe, mivel a bírók rendkívül magasra tették a bizonyítási terhet, és csak abban az esetben döntöttek a szabadságvesztés mellett, ha fennállt a szokatlan kegyetlenség gyanúja. Több gyanúsított az enyhítő körülmények miatt kapott könnyebb büntetést.

A belügyminisztérium is hemzsegett a náciaktól

Egy évvel ezelőtt a belügyminisztériumról készült hasonló jelentés, amely megállapította, hogy két évtizeddel a háborút követően a minisztériumi alkalmazottak felét exnáciák tették ki.

Az egykor a náci párt aktív tagjaként tevékenykedő közszolgák aránya 1961 és 1966 között tetőzött, ekkor a minisztérium kétharmadát tették ki. A tanulmány készítője arra a megállapításra jutott, hogy 1949-ben nem számított rossz dolognak a náci párttagság. Dr. Frank Bösch a TheLocalnak akkor azt nyilatkozta, az emberek úgy vélték, egy nehéz időszakban a kötelességüket teljesítették.

Bösch szintén arra a következtetésre jutott, hogy a minisztériumba megfelelő szakképzettséggel rendelkező munkatársakat kellett felvenni, így nem nagyon maradt más lehetősége a munkaadóknak, mint alkalmazni a náci párt egykori tagjait.

A megdöbbentést viszont az okozta, hogy 1961-ben például 45 százalék a dolgozóknak Hitler személyes hadseregéből, az SA-ból került ki, míg további 8 százalék az SS kötelékében szolgált.

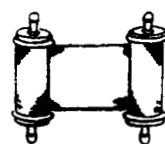
Az eszmeiség úgy tűnik, nem ért véget a háború lezárásával, hiszen született olyan belügyminisztériumi javaslat, mely szerint az Izraelből visszaérkező zsidókat illegális bevándorlóknak kell tekinteni, és deportálni kell őket az országból. Nemzetközi nyomásra elálltak ugyan a javaslattól, de négy embert így is sikerült kitoloncolni.

Végül a hatvanas évek végén a minisztérium sorra vált meg azokról a munkatársaktól, akik náci múlttal rendelkeztek.

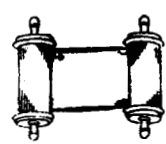
Kulifai Máté/ATV

Anélkül, hogy visszasírnám az ántivilág korabeli sajtójának témáit, had formáljam az olvasót arról, hogy a 70-es években szép emlékü Barabás Tamás kollégánk valamennyi (!) Új Élet-számba írt a fenti témáról. Persze nem ő volt az egyetlen, hiszen a Kádár-sajtó is gyakran szemezgetett e tárgyban. Ezt most „megdöbbentő adatként” tálni nyilván a fiatalabb olvasókat célozza meg.

kápé

IMADÓK

Templomok	Péntek este Nov. 4.	Szombat reggel Nov. 5.	Péntek este Nov. 11.	Szombat reggel Nov. 12.
-----------	------------------------	---------------------------	-------------------------	----------------------------

Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuváros u. 4.	16.10	8.00	16.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.10	8.00	16.00	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	16.10	9.00	16.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.30	18.00	9.30
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	16.10	9.00	16.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.30		8.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	

Vidéken

Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	17.10		17.00	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.10	8.00	15.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.10	8.00	15.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

November 4. péntek	Chesván 3.	Gyertyagyújtás: 4.04
November 5. szombat	Chesván 4.	Szombat kimenetele: 5.08
November 11. péntek	Chesván 10.	Gyertyagyújtás: 3.54
November 12. szombat	Chesván 11.	Szombat kimenetele: 5.00

A teremtés és a hidzsra újéve

Idén október 3-án egy napra esett az 5777. zsidó újév ünnepe, amelyet a bibliai teremtéstörténetől számolnak, és az 1438. muszlim újév ünnepe, melyet Mohamed futásától számolnak.

Az általunk használt gregorián naptár csak a nap mozgására van tekintettel, így a zsidó és a muszlim naptár ünnepei „hozzánk képest” állandóan mozognak.

A bibliai teremtéstörténet szerint Isten a napot és a holdat azért teremtette, hogy „legyenek jelek, és meghatározói ünnepeknek, napoknak és esztendőknak”, ezért a bibliai naptárban a hónapokat (holdnapokat) a hold keringése, az éveket a nap keringése határozza meg. Mivel a hold ciklusa 29 és fél nap, az egymást követő hónapok felváltva 29, illetve harmincnaposak, 12 hónap (6x30 + 6x29) összesen 354 nap. Ezzel szemben a nap ciklusa 365 és negyed nap, azaz 11 és negyed nap eltérés van a kettő között. Ahogy mi a negyednapos eltérést négyévente egy 366 napos szökőévvél korrigáljuk, a bibliai naptárban nagyjából háromévente egy 13 hónapos szökőévvé állítja helyre a szinkront. (A húsvét „mozgó ünnep” jellegét is az okozza számunkra, hogy Jézus niszán 14-én halt meg, azaz a tavaszi nap-éj egyenlőség utáni holdtöltekor.)

A muszlim időszámítás csak a hold mozgását követi, ezért minden esztendőjük 354 napos. Ebből következően minden ünnepük és böjtjük évente 11 nappal „korábbra” kerül a mi naptárunkhoz képest, és egy 34 éves muszlim „nálunk” csak 33 éves.

Mivel a bibliai naptár „luniszoláris”, azaz a nap és a hold mozgását is figyelembe veszi, a muszlim naptár pedig csak a hold mozgását

veszi figyelembe, a két újév egybeesése csak 31-35 évente fordul elő.

A kettős ünnep kapcsán a baracska-i postahivatal alkalmi bélyegzőt használt:

A bélyegző közepében a két évszám (5777 és 1438) látható, a magyar mellett héber és arab nyelvű újévi jókívánsággal.

A bélyegző felirata felül: a külső ívben a kettős ünnep neve magyarul, a belső ívben héberül; alul: a belső ívben arabul, valamint a külső ívben a keltezés magyarul.

Szénási Jonathan Sándor

Halálozások

Életének 81. évében elhunyt a szolnoki hitközség alelnöke, Károly József szül. Kohn József. Karcagon Deutsch László főrabbi mondott felelette gyászbeszédet, a gyászimákat Szilágyi Gábor kántor énekelte. A főrabbi kiemelte az elhunyt családszeretettel, emberszeretettel, jótékonyágát. Gyászolják: felesége, Éva, fiai, Gyuri és Pali, menyei és unokái, valamint a többi rokon, a barátok és mindazok, akik ismerték és szerették.

Jávori Ferenc Fegyával
és Müller Péter Sziámival
beszélget Kálmán Zsuzsa

Meghívó
november 21.
18:30

Helyszín: Az Élet Menete Klub, 1136 Bp., Hegedűs Gyula u. 8.

A rendezvény nyitott és ingyenes, de előzetes, visszaigazolt regisztrációhoz kötött!

Jelentkezés, regisztráció emailben: info@eletmenete.hu
tárgy: november 21
Kérjük, a visszaigazolást hozza magával!

Az Élet Menete
www.eletmenete.hu

Daniel Barenboim a Dohányban

A világ egyik legjelentősebb muzsikásával, Daniel Barenboim zongoraművész-karmesterrel koncertezik Fischer Iván és a Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ) december 1-jén a Dohány utcai zsinagógában; az összegyűlt támogatásokat a zenekar a Zsinagógakoncertek folytatására fordítja.

A Budapesti Fesztiválzenekar két évvel ezelőtt, az ingyenes Közösségi Hetek című kezdeményezése keretében indította el azt a hazai koncertsorozatát, melynek során kiüresedett vidéki zsinagógákba, mellette pedig vidéki templomokba, idősotthonokba és gyermekgondozási intézményekbe viszi el a muzsikát – idézi fel a BFZ által az MTI-hez eljuttatott közlemény.

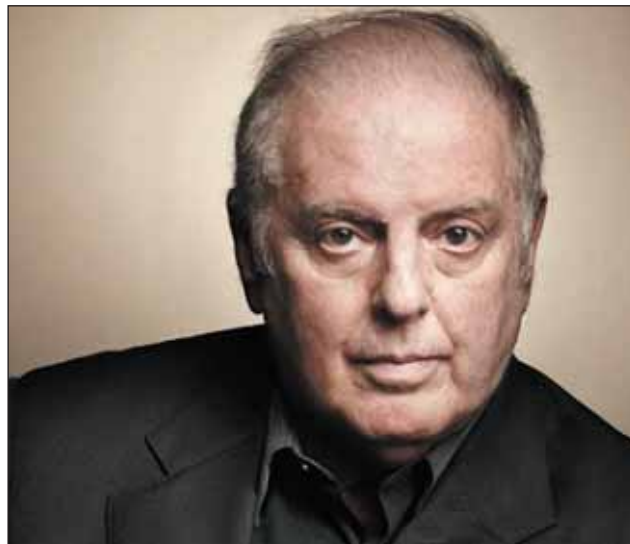
Mint emlékeztetnek, a Zsinagógakoncertek híre bejárta az egész világot, sok külföldre vándorolt magyar látogatott haza egykori közösségébe. Külön öröm a Fesztiválzenekar számára, hogy a Zsinagógakoncerteken az EMIH és a Mazsihisz is közreműködik, rabbi-jaik beszélgetnek a közönséggel az egykori zsidó életről, a zsidó-keresztény együttélés-

ről, a zsinagógák építészeti sajátosságairól – hangsúlyozza a BFZ.

Annak érdekében, hogy a Budapesti Fesztiválzenekar folytathassa a Zsinagógakoncerteket és a következő években Magyarország minden üresen maradt zsinagógájába eljuthasson, az együttes ünnepélyes koncertet ad a Dohány utcai zsinagógában.

Az est szólistája a világ egyik legjelentősebb muzsikusa, a hatszoros Grammy-díjas zongoraművész-karmester Daniel Barenboim lesz, aki gyakran lép fel a nemzetközi megbérelés érdekében. Barenboim Fischer Iván karmesterrel és a zenekar tagjaival együtt felajánlotta honoráriumát a Zsinagógakoncertek javára. A műsorban Mahler, Prokofjev és Beethoven muzsikáját hallhatja a közönség.

A hangversenyre a belépés ingyenes, de a várható nagy érdeklődésre való tekintettel a részvételhez regisztrálni kell. A regisztrációról és az adományozási lehetőségekről a www.bfz.hu honlapon tájékozódhatnak az érdeklődők.

...és ideje van
a nevetésnek

A beteg a műtőasztalon fekszik, előkészítve a műtétre. Felnéz, és megkérdezi az orvosától:

– Doktor úr, minek az a gumikesztyű?

– Tudja, hogy ne maradjon ujjlenyomat.

***

Az idős skót házaspár otthon üldögél. Egyszer csak azt mondja az asszony:

– Te John, igazán elvihetnél moziba!

– Ugyan, drágám, már voltunk moziban!

– Igen, de ez már hangosfilm!

***

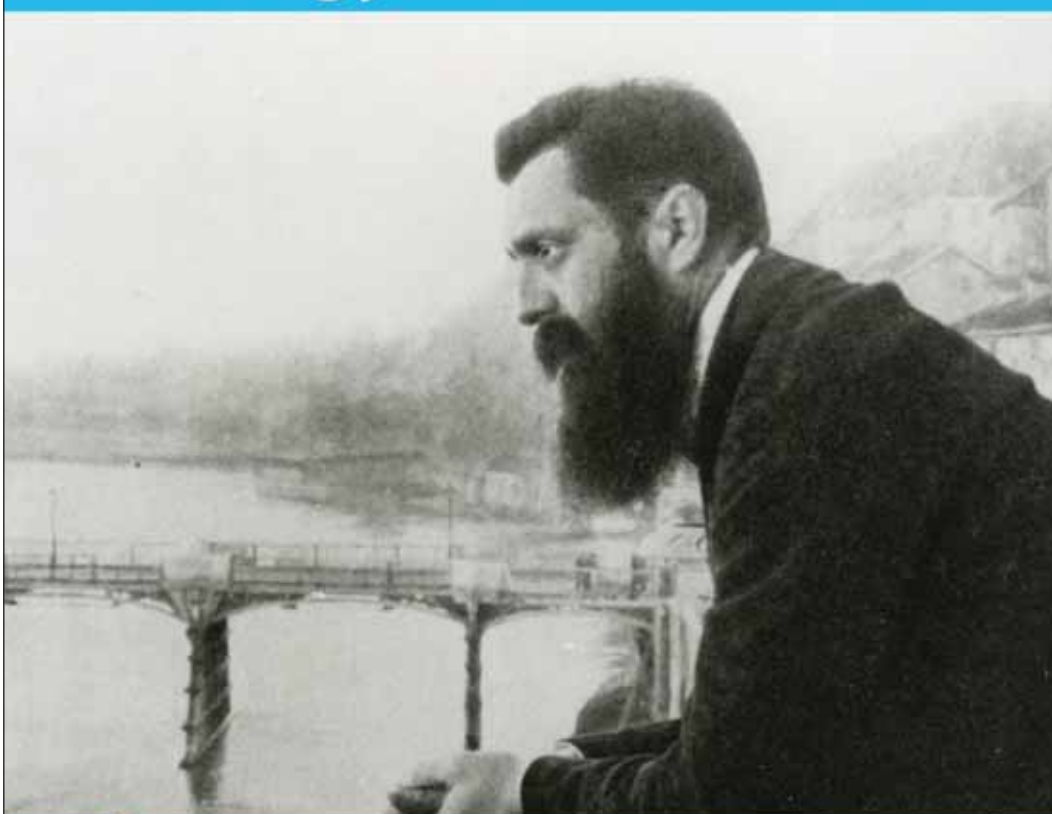
A skót a pályaudvarra viteti magát. Amikor fizet, átad egy ezrest, és így szól:

– Ez a magágé.

A taxis éppen hálálkodni kezd, mikor így folytatja:

– Ami pedig visszajár, az meg az enyém.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uaia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

SPÁNN GÁBOR

Krimi

Kedves Olvasó! Ha Ön most arra készül, hogy kap egy humorba pácolt történetet egy krimi származású zsidó hányattatásairól, nagyot téved. Azért kérem, ne hagyja abba az olvasást. Mai jegyzetem egy vérfagyasztó és – úgy gondolom – mindenki által ismert pesti rémtörténethez fűződik. A feledékenyebbek kedvéért: nemrégiben valaki Budapest egyik legforgalmasabb helyén, a Terező körút és Király utca sarkán távirányítással egy házi készítésű csőbombát robbantott, amiből 100-számra szögek röppültek szerte-szét, súlyos sebeket okozva két, arra járórésző rendőrnek.

Az első ijedtségen kívül magam is elcsodálkoztam, hogy Budapestnek ezen a pontján, ebben az időben egy ilyen robbanás „csupán” 2 sebesültet követelt. Ebben az esetben nem lehet lassúsággal vádolni a hatóságot. A hírek szerint rendőrök szinte a robbanás után azonnal megjelentek a helyszínen, és ahogy ezt a krimikből tudjuk, elindultak forró nyomon.

Nincs olyan eldugott falusi kábeltelevízió az országban, ahol ne játszották volna le unos-untalan a düllöngelő, horgászkalapos férfi térfelügyelő kamerával készített képét. Az ember azt hinné, hogy az élet majd lépést tart a tévével. Ott tudniillik láttam olyan krimisorozatot, amiben csodálatos számítógépes kütyük az arcfelismeréstől kezdve a hőkamerás helyzetmeghatározásig képesek voltak mindenre. Amikor ezt a jegyzetemet írom, ott tartunk, hogy már azt is tudni lehet, az egyébként levesestányér képű, sután imbolygó feltételezett elkövető nem is volt agyilag zokni. Ugyanis már eljutott a rendőrség odáig, hogy megállapította: az illető útközben átöltözött, és megváltoztatott külsővel a térfelügyelő kamerák keresztműzébe zavartalanul elsétált egészen a Népligetig.

Én most a kutatás kezdeti időszakáról írok. Miután első feltételezett külsejét meghatározta a horgászkalap, megtelt a hírrel az internet: egy logikai bravúrral ma már rendőrök a horgászok körében is erős nyomozást folytatnak. Több se kellett a pihent agyú PC Humor Heroldoknak. Mára nézzenek csak bele a gépekbe, és láthatják, hogy elindult az ötletbörze. Üzenik a rendőröknek, ha valamelyik felvételen fel tűnik az illető micisapkában, kutakodjanak a külvárosi munkásnegyedben. Ha fülvédős borsapkában, a tanulópilótákat faggassák.

Ekkor az én zsidó újságíró agyam egy pillanatra lefagyott. Úristen! Mekkora szeren-

csénk van, hogy az állítólag profi tettesünknek nem jutott eszébe, hogy pl. kipát tegyen fel. Ebben az esetben a magyarországi zsidóság sorban állhatna a rendőrkapitányságok előtt. Sajnos kevesen vagyunk, akik kipát is hordunk, ezért mondjuk egy törzsröster és egy mellékhelyiség elég lenne a kihallgatásunkhoz. De mint ahogy a horgászok véleményem szerint szelíd lelkű emberek, hiszen még a snecit sem ölik meg, hanem inkább visszadobják, vallásos zsidó sem híresült el nálunk arról, hogy gyilkolná. Én ugyan valamelyik éjjel kártyából hazamenet már bevallom, játszottam a gondolattal. Az történt, hogy a rendőrök megállítottak a Krisztina körúton, mondván, közúti ellenőrzés van – éjjel fél 1-kor. Minden rendben volt a papírjaimmal, elkönyvelhettem egy eredménytelen szondázást, és mégis megbüntettek. Gondolom, nem akarta eredménytelenül lezárni az intézkedést az unatkozó őrmester, és megbüntetett azért, mert az éjszaka közepén 8 óra utizás után nem tudtam neki megmondani, hogy a személyautó kötelező tartozékaként meglévő vontatókötélnek hány méter hosszúnak kell lenni. Na ekkor megfordult a fejemben, hogy el kellett volna hozni a vendégségből legalább a halkést.

De visszatérve az igazi drámára, a fantáziám működött. Elképzeltem, amint behívatták külön kihallgatásra a leggyanúsabb pesti zsidót, nevezzük Kohnnak.

A nyomozó azt mondja neki: Kohn úr! Önnek olyan kipa van a fején, mint amit az elkövetőn láttunk. Találtunk magánál egy hasonló hátizsákot is. Vallja be, hogy maga robbantott! Az én hittestvérem, akinek PhD-je van hochmecolásból, nem esik kétségbe: Nézze, főhadnagy úr! Az én feleségem egy nagyon spórolós zsidó asszony. A múltkor vendégségben ráharaptam egy csirkecsont-ra, és kettépedt az alsó protézisem. Más ember sopánkodik, az én Elzám nem ezt tette: hazamentünk, pillanatragasztóval meg-reparálta a protkót, még be is fújta kályhával, hogy újabbnak látszon. Utána velem lefényképezte, és felrakatta az internetre ezzel a szöveggel: dizájner által készített, alig használt műfogsor igényesnek olcsón eladó!

Főhadnagy úr! Akkor kérdezem magát, hogy ugyanez az asszony megengedte volna nekem, hogy sok száz jól falba verhető szöveget elherdáljak egy tréfli csőbombával...?!